SYLABUS
III ROK FILOLOGII POLSKIEJ LICENCJAT
I i II SEMESTR
2012/2013

Nazwa przedmiotu: Metodyka nauczania języka polskiego
Kod przedmiotu: 03-MET-31PDL
Typ przedmiotu: specjalizacyjny
Poziom przedmiotu: I stopień
Rok studiów, semestr: I i II semestr
Liczba punktów:
Metody nauczania: ćwiczenia
Język wykładowy: j. polski
Imię i nazwisko wykładowcy: dr hab. Beata Gromadzka, mgr Beata Niklewicz
Wymagania wstępne:
Podstawy psychologii i pedagogiki ogólnej, uzyskanie zaliczenia z metodyki nauczania literatury i języka polskiego na II roku studiów licencjackich

Cele przedmiotu:
merytoryczne: zdobycie przez studenta wiedzy na temat zasad, teorii i praktyk właściwych dla metodyki nauczania literatury i języka polskiego na III etapie edukacyjnym, poznanie terminologii stosowanej w dydaktyce przedmiotowej, zapoznanie się z tradycyjnymi i współczesnymi stanowiskami naukowymi w zakresie przedmiotu, zdobycie umiejętności integrowania wiedzy z różnych dziedzin: psychologii, pedagogiki ogólnej, literaturoznawstwa i językoznawstwa w celu jej wykorzystania w pracy zawodowej nauczyciela polonisty na III etapie edukacyjnym, poznanie zasad dokumentowania działań dydaktycznych, analizowania ich i oceniania.
interpersonalne: zdolności krytyczne i samokrytyczne, praca w grupie, umiejętności interdyscyplinarne, komunikacja w zespole, umiejętność porozumiewania się z ekspertami z danej dziedziny;
instrumentalne: umiejętność rozwiązywania problemów, twórcze myślenie, umiejętność pracy w zespole, umiejętność organizowania własnych działań, podejmowania decyzji, samooceny i oceny rezultatów;
systemowe: umiejętność zastosowania wiedzy w praktyce, umiejętności badawcze, zdolność do samodzielnej pracy.

Efekty kształcenia:

w zakresie wiedzy:

rozumienie miejsca dydaktyki przedmiotu wśród innych dyscyplin naukowych,
znajomość zasad , metod i form pracy właściwych dla kształcenia literackiego, kulturowego i językowego na III etapie edukacyjnym,

w zakresie umiejętności:

umiejętność dostosowania metod i form pracy do etapu rozwoju intelektualnego i emocjonalnego ucznia na III etapie edukacyjnym,
umiejętność dostosowania metod i form pracy do zadań przedmiotu język polski na III etapie edukacyjnym,
umiejętność wykorzystania literatury i innych sztuk na lekcjach języka polskiego z uwzględnieniem ich swoistości.
umiejętność planowania i realizowania działań dydaktycznych ze świadomością celów i efektów kształcenia III etapu edukacyjnego,
umiejętność krytycznej analizy własnych działań dydaktycznych.

w zakresie postaw:

kształtowanie postawy nauczyciela polonisty świadomego swojej edukacyjnej i kulturotwórczej roli,

kształtowanie postawy nauczyciela kreatywnego i nowoczesnego,
kształtowanie postawy nauczyciela świadomie i krytycznie analizującego swój warsztat pracy,
kształtowanie postawy gotowości do samokształcenia i doskonalenia umiejętności w czasie studiów i pracy zawodowej.

Warunki zaliczenia:
I semestr: przygotowanie projektu lekcji/zajęć i realizacja w praktyce, obecność na zajęciach (dopuszczalne 2 nieobecności w ciągu semestru).
II semestr: Ocena na podstawie dokumentacji – konspektu i przeprowadzonej lekcji.
W II semestrze ocena z zajęć na podstawie przeprowadzonej lekcji egzaminacyjnej i jej dokumentacji. **Egzamin oceniany wg osobnych kryteriów.**

Treści merytoryczne przedmiotu:

Uwaga: Literatura znajdująca się przy kolejnych zagadnieniach jest podstawą do ćwiczeń (bold) i stanowi propozycję lektury rozszerzającej zagadnienie, którą student może wykorzystać w celu samokształcenia.

Tematyka zajęć:
I SEMESTR:
ZAJĘCIA 1:
Przykłady dobrych praktyk:
Podsumowanie praktyk studenckich i synteza wiedzy na temat zasad, teorii i praktyk właściwych dla metodyki nauczania literatury i języka polskiego na II etapie edukacyjnym.
ZAJĘCIA 2:
Dominanty polonistycznego kształcenia gimnazjalnego:
a) psychologiczne i socjologiczne uwarunkowania kształcenia na III etapie edukacyjnym – tożsamość gimnazjalisty,
b) dominanty kształcenia polonistycznego w gimnazjum: kształtowanie sprawności językowych i komunikacyjnych, wprowadzanie w tradycję, uczestnictwo w kulturze, kształtowanie kompetencji analityczno – interpretacyjnych, kształtowanie postaw (uczenie dla wartości: kształtowanie postaw patriotycznych, regionalizm i lokalność, dialog międzykulturowy, itp.).
Lektura: M. Bardziejewska, *Okres dorastania. Jak rozpoznać potencjał nastolatków?*, B. Ziółkowska, *Okres dorastania. Jak rozpoznać ryzyko i jak pomagać,* w, *Portrety psychologiczne człowieka,* red. A. I. Brzezińska, Gdańsk 2005, s. 345 – 422.
***Z.* Uryga, *Polonistyczne cele i drogi edukacji gimnazjalnej,* w, *Drogi i ścieżki polonistyki gimnazjalnej,* red. Z. Uryga, Z. Budrewicz, Kraków 2001, s. 9 – 15.**
Podstawa programowa z komentarzami, MEN
ZAJĘCIA 3:
III etap edukacyjny w kontekście kształcenia w szkole podstawowej.
a) kształtowanie pojęć na II i III etapie edukacyjnym,
b) uczenie kontekstowe na II i III etapie edukacyjnym,
c) sprawności komunikacyjne na II i III etapie edukacyjnym,
d) miejsce tekstu literackiego na lekcjach języka polskiego w szkole podstawowej i gimnazjum.
Lektura: Podstawa programowa z języka polskiego, plastyki, muzyki dla gimnazjum,
Podstawa programowa z języka polskiego, plastyki, muzyki dla szkoły podstawowej.
ZAJĘCIA 4:
Diagnoza edukacyjna w gimnazjum:
a) konstrukcja testu humanistycznego,
b) test humanistyczny jako diagnoza umiejętności polonistycznych,
c) opracowywanie i analiza wyników testu humanistycznego (zadania a standardy, kartoteka testu),
d) rola oceny szkolnej w diagnozie edukacyjnej.
Lektura: Materiały Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (testy humanistyczne, modele oceniania, kartoteki testów, diagnozy), www.cke.edu.pl
***Umiejętności polskich gimnazjalistów,* red. M. Federowicz, Wydawnictwo IFiS, Warszawa 2008, s. 59 – 77, 89 – 133.**

A. Janus – Sitarz, *Komu potrzebne jest ocenianie? Wokół ewaluacji osiągnięć ucznia,* w, *Polonista w szkole. Podstawy kształcenia nauczyciela polonisty,* red. A. Janus – Sitarz, Universitas, Kraków 2004, s. 241 – 262.

ZAJĘCIA 5:

Przykłady dobrych praktyk: Lekcja hospitowana w gimnazjum

ZAJĘCIA 6:

Analiza i ocena działań lekcyjnych w świetle wymagań programowych i organizacji procesu dydaktycznego.

ZAJĘCIA 7:

Sprawności językowe i komunikacyjne ucznia gimnazjum:

a) kształcenie sprawności komunikacyjnych gimnazjalistów w kontekście rozwoju współczesnej polszczyzny oraz w kontekście rozwoju nowych mediów,

e) przełamywanie barier komunikacyjnych,

f) wartościowanie w języku.

c) wiedza o języku a kompetencje językowe na lekcjach języka polskiego,

Lektura: J. Kowalikowa, H. Synowiec, *Miejsce nauki o języku w kształceniu językowym uczniów,* w, *Kształcenie sprawności językowej i komunikacyjnej. Obraz badań i działań dydaktycznych,* red. Z. Uryga, M. Sienko, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005, s. 45 – 56.

J. Kowalikowa, *Różne aspekty mówienia o wartościach i wartościowania w ramach kształcenia językowego w szkole,* w, *Wartościowanie a edukacja polonistyczna,* red. A. Janus – Sitarz, Universitas, Kraków 2008, s. 221 – 254.

T. Patrzałek, *Dydaktyka mówienia o wartościach i ocenach,* w, *Metodyka literatury,* oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, t. 2, Wydawnictwo Wydziału Polonistyki, Warszawa 2002, s. 38 – 46.

ZAJĘCIA 8 i 9:

Model komunikacji językowej z wykorzystaniem mediów tradycyjnych i nowoczesnych na lekcjach języka polskiego w gimnazjum.

a) dyskurs edukacyjny: analiza podręczników do kształcenia językowego. Kształcenie językowe w gimnazjum - projektowanie zadań i kryteriów oceniania.

b) uczenie przy pomocy obrazu: rysunek, schemat, szkic, mapa, obraz malarski jako dyskurs wizualny na lekcjach języka polskiego w gimnazjum,

c) formy audialne: muzyka i słuchowisko w szkole,

d) dyskurs audiowizualny: rola teatru, filmu i telewizji w kształceniu gimnazjalnym,

e) multimedia w szkole: szanse i zagrożenia, rozrywkowa, kulturotwórcza i edukacyjna rola Internetu.

Lektura: Wybrane podręczniki do kształcenia językowego.

B. Dyduch, *Wśród słów i obrazów, czyli o zdradzie wizerunków,* w, B. Dyduch, *Między słowem a obrazem. Dylematy współczesnej polonistyki,* Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2007, s. 99 – 118.

B. Gromadzka, *Edukacja wizualna na lekcjach języka polskiego, Fenomen fotografii,* w, *Widząc – rozumieć. Dydaktyka polonistyczna wobec edukacji wizualnej,* Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009, s. 136 – 190, 229 – 247.

R. Kochanowicz, *Wobec gier komputerowych,* w, „Polonistyka" 2007 nr 2 , s. 53 – 56.

A. Pilch, *Polonistyka nowoczesna – nowe wyzwania i tradycja,* w, *Edukacja polonistyczna wobec trudnej współczesności,* Universitas, Kraków 2010, s. 52 – 70.

W. Strokowski, *Internet i multimedia w pracy nauczyciela polonisty v.2.0,* w, *Edukacja polonistyczna wobec trudnej współczesności,* Universitas, Kraków 2010, s. 260 – 280.

ZAJĘCIA 10:

Przykłady dobrych praktyk: Lekcja hospitowana w gimnazjum

ZAJĘCIA 11:

Analiza i ocena działań lekcyjnych w świetle wymagań programowych i organizacji procesu dydaktycznego.

ZAJĘCIA 12:

Lektura na lekcjach języka polskiego w gimnazjum:

a) wartość komunikacyjna języka a walory artystyczne tekstu,
b) jak możliwy jest literacki kanon w gimnazjum,

c) opozycje: tradycja – współczesność, kultura wysokoartystyczna – kultura popularna, uniwersalizm/globalizm – regionalizm/lokalność,
d) literatura dla dzieci i młodzieży na lekcjach języka polskiego w gimnazjum,
e) motywowanie do lektury,
f) wartościowanie dzieła literackiego.

Lektura: A. Bielak, *Rola nauczyciela w kształtowaniu czytelniczej postawy uczniów,* w, *Teksty kultury w szkole,* red. B. Myrdzik, L. Tymiakin, Lublin 2008, s. 27 - 46,
J. Fiszbak, *O czytaniu lektur szkolnych – kilka myśli, co nienowe,* w, *Teksty kultury w szkole,* red. B. Myrdzik, L. Tymiakin, Lublin 2008, s. 11 – 26,
B. Gromadzka, *Historyjka obrazkowa i komiks jako wprowadzenie do narracji intermedialnej, Od poezji wizualnej do hipertekstu,* w, *Widząc – rozumieć. Dydaktyka polonistyczna wobec edukacji wizualnej,* Poznań 2009, s. 191 – 229.
D. Łazarska, *Polonista wobec potrzeby „czytania" tekstów kultury popularnej w gimnazjum,* w, jw. s. 277 – 288.
A. Szurek, *Literatura „fantasy" w podręcznikach i na lekcjach języka polskiego w liceum i gimnazjum,* w, *Relacje między kulturą wysoka i popularną w literaturze, języku i edukacji,* red. B. Myrdzik, M. Karwatowska, Lublin 2005, s. 355 – 360.
Numer monograficzny „Polonistyki" *Między JP2 a mp3,* nr1 2007.

ZAJĘCIA 13
Analiza i interpretacja tekstów literackich na lekcjach języka polskiego w gimnazjum:
a) kreowanie spotkania z tekstem literackim: emocja, racjonalizacja, wartościowanie,
b) poetyka na lekcjach języka polskiego w gimnazjum:
- wyznaczniki rodzajowe, cechy gatunkowe, elementy konstrukcyjne utworu
- znaczeniotwórcza rola środków artystycznego wyrazu – praca z tekstem,
- język, styl, konwencja,

c) jak organizować sytuacje i zdarzenia edukacyjne wokół tekstu literackiego (metody kształcenia literackiego i kulturowego),
Lektura: B. Chrząstowska, *Autor – dzieło – poetyka. Problemy interpretacji w szkole,* w, B. Chrząstowska, *Przedmiot, podmiot i proces. Szkice z metodyki kształcenia polonistycznego,* oprac. M. Kwiatkowska – Ratajczak, W. Wantuch, Poznań 2009, s. 67 – 88.
A. Janus – Sitarz, *Wolność i etyka czytania hermeneutyk,* w, *Przyjemność i odpowiedzialność w lekturze,* Universitas, Kraków 2009, s. 209 – 266.

ZAJĘCIA 14 i 15
Między literaturą a filmem:
a) edukacja filmowa na lekcjach języka polskiego w gimnazjum,
b)problemy adaptacji filmowej: ekranizacje lektur, literatury popularnej na lekcjach język polskiego,
c) problemy lektury tekstu literackiego w perspektywie dominacji filmu. Szanse i zagrożenia.
Lektura: M. Sienko: *Między literaturą a filmem* w: *Drogi i ścieżki polonistyki gimnazjalnej,* red. Z. Uryga Kraków 2001,
W. Bobiński, *Film fabularny w dydaktyce literatury – spojrzenie w podwójnej perspektywie,* w, *Przygotowanie ucznia do odbioru różnych tekstów kultury,* red. A. Janus – Sitarz, Kraków 2004, s. 159 - 193

II SEMESTR
ZAJĘCIA 1 i 2
Teksty kultury na lekcjach języka polskiego w gimnazjum:
a) tekst wobec kontekstu,
b) kontekst a kontynuacje i nawiązania,
c) konteksty w podręczniku,
d)projektowanie sytuacji lekcyjnej z użyciem kontekstu.
Lektura: A. **Kłakówna, *Projektowanie sytuacji odbioru tekstów kultury,* w,** , *Konteksty polonistycznej edukacji,* red. M. Kwiatkowska – Ratajczak, S. Wysłouch, Poznań 1998, s. 108 – 125.
M. Jędrychowska, *W dialogach tekstów kultury – w rozmowach z tekstami kultury,* w, M. Jędrychowska, *Szkic do pejzażu aksjologicznego. Z problemów dydaktyki literatury,* Kraków 2010, s. 75 – 142.

B. Kasprzakowa, *Od filologii oka do filologii ucha. Na przykładzie „Karuzeli z madonnami" Mirona Białoszewskiego,* w, *Konteksty polonistycznej edukacji,* red. M. Kwiatkowska – Ratajczak, S. Wysłouch, Poznań 1998, s. 209 – 218.

I. Morawska, *Malarstwo jako tekst i kontekst kultury w edukacji polonistycznej gimnazjalistów,* w, *Teksty kultury w szkole,* red. B. Myrdzik, L. Tymiakin, Lublin 2008, s. 111 – 130.

ZAJĘCIA 3 i 4

Kultura popularna na lekcjach języka polskiego w gimnazjum:

a) miejsce literatury popularnej na lekcjach języka polskiego,

b) lektura arcydzieł czy omawianie seriali. Dylematy polonisty,

c)projektowanie lekcji z wykorzystaniem zjawisk kultury popularnej.

J. Z. Lichański, *Relacje między kulturą wysoką a niską/popularną w literaturze. Glosy do dyskusji wraz z sugestiami metodologicznymi,* w, *Relacje między kulturą wysoka i popularną w literaturze, języku i edukacji,* red. B. Myrdzik, M. Karwatowska, Lublin 2005, s. 29 – 47.

E. Jaskółowa, *Interpretacja – czyli o możliwościach pokazania poezji i manipulacji reklamą,* w, *Relacje między kulturą wysoka i popularną w literaturze, języku i edukacji,* red. B. Myrdzik, M. Karwatowska, Lublin 2005, s. 272 – 279 lub M. Kwiatkowska – Ratajczak, *Między chorałem, rockiem a hip hopem, czyli o niektórych zobowiązaniach szkolnej polonistyki,* w, *Relacje między kulturą wysoka i popularną w literaturze, języku i edukacji,* red. B. Myrdzik, M. Karwatowska, Lublin 2005, s. 234 – 245.

D. Łazarska, *Polonista wobec potrzeby „czytania" tekstów kultury popularnej w gimnazjum,* w, jw. s. 277 – 288.

A. Szurek, *Literatura „fantasy" w podręcznikach i na lekcjach języka polskiego w liceum i gimnazjum,* w, *Relacje między kulturą wysoka i popularną w literaturze, języku i edukacji,* red. B. Myrdzik, M. Karwatowska, Lublin 2005, s. 355 – 360.

B. Kołcz: *Egzorcyzmy w szkole, czyli o uczeniu kiczem,* w: *Kompetencje szkolnego polonisty,* red. B. Chrząstowska, t. 2, Warszawa 1997,

ZAJĘCIA 5 i 6

Projekt edukacyjny w kształceniu gimnazjalnym:

a) rola projektu edukacyjnego w kształtowaniu umiejętności komunikacyjnych,

b) walory poznawcze i wychowawcze projektów edukacyjnych,

c) opis metody,

d) przykłady dobrych praktyk,

e) tworzenie scenariuszy projektów edukacyjnych.

7. **Pedagogiczny model komunikacji w gimnazjum:**

a) dialog nauczyciela polonisty z uczniem – komunikowanie niepowodzeń, informacja zwrotna, ocena i wartościowanie,

b) rola komunikacji w kształtowaniu postaw,

c) porozumienie i dialog na lekcjach języka polskiego w gimnazjum,

d) perswazyjność i dyrektywność w dyskursie podręcznikowym.

M. Jędrychowska, *W podręcznikowej strukturze,* w, M. Jędrychowska, *Szkic do pejzażu aksjologicznego. Z problemów dydaktyki literatury,* Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010, s. 27 – 74.

B. Myrdzik, *Czy rozmowa jest metodą?,* w, *Nowoczesność i tradycja w kształceniu literackim. Podręcznik do ćwiczeń z metodyki języka polskiego*, s. 95 – 104.

U. Żydek – Bednarczuk, *Nowe aspekty kompetencji komunikacyjnej*, w, *W trosce o dobrą edukację. Prace dedykowane profesor Jadwidze Kowalikowej z okazji 40-lecia pracy naukowej*, red. A. Janus – Sitarz, Universitas, Kraków 2009, s. 51 – 62.

8. Lekcje egzaminacyjne oceniane na podstawie osobnych kryteriów.